

Relevantne odredbe Ugovora o osnivanju Europske zajednice te Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske iz područja tržišnog natjecanja koje čine temelj na kojem je izrađen i novi ZZTN

Primarni izvor prava tržišnog natjecanja u užem smislu u EU su odredbe članka 81., 82. i 86. Ugovora o osnivanju EZ koje su u cijelosti inkorporirane i u novi ZZTN.

Članak 81. (bivši članak 85.) Ugovora o osnivanju Europske zajednice uređuje zabranjene sporazume i mogućnosti izuzeća od opće zabrane, a glasi, cit.:

"1. Zbog nespojivosti sa zajedničkim tržištem, zabranjeni su svi sporazumi između poduzeća, odluke udruženja poduzeća i zajedničko djelovanje koji bi mogli utjecati na trgovinsku razmjenu između država članica i koji za cilj ili posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja unutar zajedničkog tržišta, a osobito oni kojima se:

- (a) izravno ili neizravno određuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi trgovinski uvjeti;
- (b) ograničavaju ili nadziru proizvodnja, tržišta, tehnički razvoj ili ulaganja;
- (c) dijeli tržište ili izvori nabave;
- (d) primjenjuju nejednaki uvjeti na iste poslove s različitim trgovačkim partnerima, čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- (e) sklapanje ugovora uvjetuje pristankom drugih stranaka na dodatne obveze koje, po svojoj prirodi ili prema trgovačkim običajima, nemaju nikakve veze s predmetom tih ugovora.

2. Svi sporazumi ili odluke zabranjeni na temelju ovog članka, automatski su ništavni.

3. Međutim, odredbe stavka 1. mogu se proglasiti neprimjenjivima u slučaju:

- svakog sporazuma ili vrste sporazuma između poduzeća;
- svake odluke ili vrste odluka udruženja poduzeća;
- svakoga zajedničkoga djelovanja ili vrste zajedničkoga djelovanja, koji pridonose poboljšanju proizvodnje ili distribucije robe, odnosno promicanju tehničkoga ili gospodarskog napretka, pri čemu potrošačima omogućavaju pravedan udio u koristi koja iz njih proizlazi, te koji:

- (a) dotičnim poduzećima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje ovih ciljeva; i
- (b) tim poduzećima ne omogućavaju uklanjanje konkurencije u pogledu značajnog dijela proizvoda u pitanju.

Članak 82. (bivši članak 86.) Ugovora o osnivanju EZ uređuje zlouporabe vladajućeg položaja, a glasi, cit:

"Svaka zlouporaba vladajućeg položaja od strane jednog ili više poduzeća na zajedničkom tržištu ili njegovom značajnom dijelu zabranjena je kao nespojiva sa

zajedničkim tržištem utoliko što bi mogla utjecati na trgovinsku razmjenu između država članica.

Takva se zloporaba može posebice sastojati u:

- (a) izravnom ili neizravnom nametanju nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena ili drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
- (b) ograničavanju proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvitka na štetu potrošača;
- (c) primjeni nejednakih uvjeta na iste poslove s različitim trgovačkim partnerima, čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- (d) uvjetovanju sklapanja ugovora pristankom drugih stranaka na dodatne obveze koje, po svojoj prirodi ili prema trgovačkim običajima i praksi, nemaju nikakve veze s predmetom tih ugovora."

Članak 86. (bivši članak 90.) Ugovora o osnivanju EZ uređuje primjenu prava tržišnog natjecanja na pravne ili fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti od posebnog interesa te uživaju posebna prava u EU, a glasi, cit.:

"1. U slučaju javnih poduzeća i poduzeća kojima države članice daju posebna ili isključiva prava, države članice ne smiju donositi niti ostavljati na snazi mjere koje su u suprotnosti s pravilima sadržanima u ovom Ugovoru, a posebice s pravilima utvrđenima u članku 12. i člancima 81. do 89.

2. Poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa ili koja su po svojoj prirodi monopoli koji ostvaruju prihod, podliježu pravilima sadržanima u ovom Ugovoru, a posebice pravilima o tržišnom natjecanju i to u mjeri u kojoj primjena tih pravila ne sprječava, *de jure* ili *de facto*, obavljanje posebnih zadaća koje su im povjerene. Razvoj trgovine pritom ne smije biti pogođen u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno interesima Zajednice.

3. Komisija je dužna osigurati primjenu odredbi ovoga članka i, po potrebi, donositi odgovarajuće direktive ili odluke naslovljene na države članice."

Obveza RH da svoje zakonodavstvo uskladi s pravnom stečevinom Europske zajednice (*acquis communautaire*) proizlazi iz članka 69. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske ("Narodne novine – Međunarodni ugovori", broj 14/01; u daljnjem tekstu: SSP). Ta obveza nastala je već samim potpisivanjem rečenog sporazuma (29. listopada 2001.). Potrebno ju je potpuno ispuniti u roku od šest godina od dana potpisivanja SSP. Međutim, područje tržišnog natjecanja izričito je navedeno kao jedno od prioritarnih područja usklađivanja koje je pod posebnom pažnjom Europske komisije.

Članak 69. SSP glasi, cit.:

"1. Stranke pridaju važnost usklađivanju postojećega hrvatskoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice. Hrvatska će nastojati osigurati postupno usklađivanje postojećih zakona i budućega zakonodavstva s pravnom stečevinom Zajednice (*acquis*).

2. Usklađivanje će započeti danom potpisivanja Sporazuma i postupno će se proširivati na sve elemente pravne stečevine Zajednice (*acquis*) iz ovoga Sporazuma do kraja razdoblja utvrđenoga u članku 5. Sporazuma. Usklađivanje će se, posebice u ranoj fazi, usredotočiti na temeljne dijelove pravne stečevine Zajednice (*acquis*) koji se odnose na unutarnje tržište i na druga područja vezana uz trgovinu, a na temelju programa o kojem se trebaju usuglasiti Hrvatska i Komisija Europskih zajednica. Hrvatska će u dogovoru s Komisijom Europskih zajednica definirati načine nadgledanja provedbe usklađivanja zakonodavstva i radnji koje treba poduzimati u svezi s njegovom provedbom."

Članak 70. SSP u dijelu u kojem uređuje tržišno natjecanje u užem smislu (bez odredbi o državnim potporama), a glasi:

"1. Sljedeće je nespojivo s ispravnom primjenom Sporazuma, u mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Hrvatske i Zajednice:

- (i) svi sporazumi između poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađene prakse između poduzetnika, čiji je cilj ili učinak sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnoga natjecanja;
- (ii) zlouporaba vladajućega položaja jednog ili više poduzetnika na teritoriju Hrvatske ili Zajednice u cjelini, ili u njihovim značajnim dijelovima;

2. Svako postupanje suprotno ovomu članku ocjenjivat će se na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Zajednici, posebice članaka 81., 82. i 86. Ugovora o osnivanju Europske zajednice i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice."

3. Stranke će osigurati da operativno neovisnomu javnomu tijelu budu povjerene ovlasti nužne za potpunu primjenu stavka 1. (i) i (ii) ovoga članka glede privatnih i javnih poduzetnika i poduzetnika kojima su dodijeljena posebna prava."

Članak 40. SSP-a glasi, cit:

"Hrvatska će postupno prilagođavati sve državne monopole tržišne naravi kako bi zajamčila da do isteka četvrte godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma više ne postoji diskriminacija između državljana država članica i državljana Hrvatske s obzirom na uvjete nabave i prodaje robe. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje bit će obaviješteno o mjerama koje su usvojene radi ostvarivanja toga cilja."

Kao što proizlazi iz citiranih odredbi Ugovora o osnivanju EZ i Sporazuma, Hrvatska se obvezala razvijati i primjenjivati pravila zaštite tržišnoga natjecanja po uzoru na ona koja vrijede u Europskoj uniji, i to ne samo u pogledu primjene primarnog već i sekundarnog zakonodavstva¹ te sudske prakse EZ. Istodobno, Hrvatska se obvezala i na izgradnju institucionalnog okvira kojim će se taj sustav i pravila primijeniti u našoj zemlji uključivo osiguranje operativnog neovisnog tijela koje će morati imati sve ovlasti za učinkovitu provedbu tih pravila.

¹ Pod sekundarnim zakonodavstvom EZ podrazumijevaju se uredbe, smjernice, odluke, preporuke i mišljenja koje donosi Europska komisija ili Vijeće EZ.